

***Cultura informației – o nouă abordare
în sprijinul dezvoltării abilităților didactice***

Dr. Agnes Erich

Facultatea de Științe Umaniste,
Universitatea Valahia din Târgoviște
E-mail: agnes_erich@yahoo.com

Dr. Cristina Popescu

Colectivul de Științe ale Informării și Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din București
E-mail: cristinapopescu07@yahoo.fr

Dr. Agnes Erich este conferențiar în cadrul Facultății de Științe Umaniste de la Universitatea Valahia din Târgoviște, precum și Director al Bibliotecii Universității Valahia din Târgoviște. Predă cursuri de istoria scrisului, cărții și tiparului, istoria literaturii române vechi, metodologia cercetării în științele umaniste. Domeniile de cercetare predilecte: carte veche bibliofilă, e-learning.

Dr. Cristina Popescu este conferențiar în cadrul Colectivului de Științe ale Informării și Documentării, de la Facultatea de Litere a Universității din București. Predă cursuri de biblioteconomie, bibliografie și despre fluxul informațional în activitatea de cercetare și este interesată de studierea feed-back-ului informațional pe care îl presupune diversitatea de servicii – atât tradiționale cât și electronice – oferite beneficiarilor de către structurile infodocumentare.

Rezumat

Cultura informațională reprezintă un factor determinant în dezvoltarea societății informaționale deoarece o societate bazată pe instruirea pe parcursul întregii vieți este de neconceput fără o cultură informațională adecvată. În acest sens, aceasta devine condiția primordială a profesionalismului și succesului

viitorului specialist din orice domeniu. Iată de ce, concomitent cu pregătirea profesională, studentul trebuie să dobândească deprinderi și proprie experiență în informarea științifică. Competențele informaționale constituie factorul cheie în educația pe parcursul întregii vieți, ea fiind primul pas pe care îl are realizării scopurilor educaționale. În lucrarea de față ne propunem să scoatem în evidență rolul primordial pe care îl are cultura informației în educația oricărui individ din societate dar și ajutorul pe care aceasta îl oferă cadrelor didactice în ceea ce privește dezvoltarea abilităților didactice.

Cuvinte cheie: cultura informației, didactică, educație pe tot parcursul vieții, competențe informaționale

Introducere

Ca în orice domeniu de activitate, deținerea și obținerea informațiilor relevante și de ultimă oră influențează în mod pozitiv deciziile adoptate la orice nivel instituțional, informația fiind considerată o resursă foarte importantă alături de cele clasice: munca, natura, capitalul.

Dezvoltarea tehnologiilor de transmitere și prelucrare a informației ca răspuns la creșterea rapidă a necesităților de informare ale oamenilor a fost un răspuns la această provocare. Este cunoscut faptul că informația poate fi acumulată în mod continuu, dar are, prin excelență, un caracter perisabil, un exemplu concludent în acest sens fiind expansiunea Internetului. (1)

La început de secol 21 ne confruntăm cu o dinamică accelerată a schimbărilor sociale, dar mai ales cu profunzimea acestora, impunându-se la nivel educațional direcții noi de dezvoltare ce vizează alinierea obiectivelor instructiv-educative la cerințele concrete ale societății bazate pe cunoaștere.

Consecințe ale noilor tendințe în domeniul educațional

La nivel european se vorbește tot mai intens de globalizare, multiculturalitate sau diversitate culturală (2), așadar domeniul educațional trebuie să facă față noilor tendințe și să se adapteze mediului tehnologic performant prin:

- Învățământ la distanță (teleactivități),
- Acces la biblioteci virtuale,
- Obținerea de calificări profesionale cerute de o piață globală a forței de muncă,

- Toleranță în a accepta îmbogățirea propriei culture cu elemente din alte culture,
- Dezvoltarea abilităților individuale în utilizarea și valorificarea informației.

În contextul mai sus prezentat s-au creat premisele trecerii de la societatea informațională la societatea cunoașterii în care individul este capabil să înțeleagă, evalueze și să valorifice informațiile.

Noile tehnologii educaționale sunt o consecință directă atât a evoluției metodelor psihopedagogice din educație, cât și a noilor tehnologii IT & C. (3) Mijloacele didactice au cunoscut de-a lungul timpului transformări din cele mai interesante: de la cursurile tipărite, la programele de învățare prin televizor (transmisie directă sau înregistrare video), la informații multimedia interactive în timp real prin intermediul Internet-ului. Metoda didactică impusă de societatea informațională este instruirea asistată de calculator care valorifică principiile instruirii programate în contextul noilor tehnologii informatice și de comunicații. (4) Sistemele educaționale actuale se diferențiază de cele tradiționale printr-o serie de caracteristici:

- Creșterea importanței dezvoltării personalității și a capacităților;
- Deplasarea accentului dinspre predare spre învățare;
- Adoptarea metodelor active, participative;
- Promovarea muncii independente și a creativității;
- Stimularea cooperării și a dialogului, integrând medii colaborative.

Cultura informației și rolul acesteia în procesul educațional

La baza educației pe tot parcursul vieții stau abilitățile tehnologice și cele de cercetare fără de care nu putem deveni independenți din punct de vedere informațional. Competențele informaționale reprezintă primul pas pe calea realizării scopurilor educaționale și cei care le pot dezvolta sunt specialiștii în științele informării și documentării, dar și cadrele didactice care trebuie implicate în domeniul activității cu informația, având obligația de a conștientiza că joacă rolul principal în asigurarea culturii informației. Din păcate există unele bariere în crearea unei culture informaționale pertinente:

- Necunoașterea tipologiilor documentare;
- Necunoașterea strategiilor și a tehnicilor de localizare a resurselor informaționale;
- Necunoașterea formelor și a modului de diseminare a informațiilor;

- Cunoașterea resurselor informaționale și localizarea lor, dar imposibilitatea de a le accesa.

Pentru a putea trece de aceste bariere trebuie să stăpânim teoriile și tehnicile culturii informaționale. Definiția clasică se referă la „*Abilitatea de a localiza, evalua și folosi informația pentru a deveni, pentru toată viața, independent informațional.*” (5) Elementele de bază ale culturii informaționale implică cunoștințe privind sursele de informare și organizarea acestora și oferă abilități:

- să determine și să definească preriile nevoia informațională;
- să localizeze eficient sursele de informare;
- să evalueze critic elementele informative și sursele de informare;
- să integreze informațiile selectate în cunoștințele sale de bază;
- să organizeze, aplice și comunice informația altor persoane;
- să utilizeze efectiv informația pentru realizarea activității propuse;
- să folosească informația în mod etic și legal;
- să sintetizeze și să construiască pe baza informației existente, contribuind la crearea de cunoaștere nouă.

Scopul culturii informației este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoștințe care să-i permită să utilizeze informația, să aibă competențe diverse, într-un context ce necesită resurse informaționale. (6) Conform unui model clasic de aplicare a culturii informației, etapele care trebuie parcurse de către orice elev, student, cercetător etc. sunt (7):

- cunoașterea structurilor de informare și documentare (localizare, organizare, servicii, oferte);
- formarea în cercetarea de bibliotecă (cunoașterea serviciilor oferite, a surselor de informare etc.);
- formarea în utilizarea resurselor informaționale (localizarea și exploatarea informației indiferent de sursa de informare).

„*O sarcină esențială a educației intelectuale o reprezintă însușirea de către tineret a unui sistem de cunoștințe științifice, cu priceperi și deprinderi intelectuale indispensabile unei evoluții personale și profesionale care să răspundă cerințelor competitivității.*”

Stăpânirea unor tehnici de muncă intelectuală în paralel cu asigurarea unui substrat motivațional potrivit conduc la aprofundarea și îmbogățirea cunoștințelor asimilate în școală și universitate prin efort individual. Aceste procedee contribuie la realizarea dezideratului fundamental al educației moderne, acela de «a-l învăța pe student cum să învețe». Aceste metode și tehnici circumscriu unui stil al muncii intelectuale, propriu fiecărui individ.» (8)

În ultima perioadă utilizatorii sunt obligați să facă față unei producții de informații în continuă creștere, mai ales din cauza faptului că – în privința căutărilor pe Internet – filtrarea informației utile solicită abilități specifice. Așadar, cultura informațională și cultura tehnologică au devenit indispensabile.

Întrucât bibliotecile universitare joacă un rol de bază în formarea culturii informaționale a utilizatorilor lor, acestea trebuie să-i familiarizeze treptat cu anumite aspecte necesare evoluției lor spre competitivitate prin:

- cunoașterea ofertei bibliotecii universitare,
- cunoașterea instrumentelor de informare,
- formarea deprinderilor legate de accesul la informații.

Propunere privind stabilirea unor repere didactice referitoare la disciplina „Cultura informației”

Mai departe în lucrare propunem un model de fișă a disciplinei cu accent pe obiectivele generale, transversale și specifice pe care considerăm că ar trebui să le îndeplinească. (9) În ceea ce privește *Obiectivele generale* ale disciplinei cele identificate de către noi au fost:

- Însușirea cunoștințelor și deprinderilor-susupport pentru orientarea în fluxul informațional;
- Formarea deprinderilor de selectare, utilizare și evaluare a surselor de informare și documentare;
- Implementarea deprinderilor de muncă intelectuală.
- Formarea unor deprinderi temeinice necesare întreprinderii unei cercetări în domeniul (10)

Referitor la *Obiectivele atitudinale*, ne-am oprit la următoarele:

- să adere la opțiunea pentru necesitatea informării în formarea profesională;
- să accepte principiul instruirii pe parcursul întregii vieți;
- să aprecieze rolul cursului în contextul societății informaționale și a cunoașterii;
- să aprecieze rolul bibliotecii în formarea culturii informaționale.

Obiectivele gnoseologice (cognitive) identificate sunt:

- să cunoască conceptele fundamentale ale cursului;
- să cunoască structura sistemului instituțiilor informaționale;
- să cunoască ofertele info-documentare;

- să cunoască semnificația termenilor din domeniul biblioteconomiei, informării și documentării;
- să cunoască particularitățile distincte ale studiului științific, ale listei bibliografice, modalitățile de citare;
- să cunoască instrumentele de informare oferite de biblioteci, tipurile de documente;
- să cunoască metodele de identificare bibliografică a documentelor;
- să cunoască regulile de întocmire a referințelor bibliografice pentru lucrări științifice.

Obiectivele praxiologice (formative) au în vedere:

- să formuleze corect cerințele informaționale;
- să efectueze cercetări bibliografice în cataloagele bibliotecilor (selectarea informației după autor, titlu, vedetă de subiect, cuvânt-cheie etc.);
- să utilizeze eficient Internetul, bazele de date analitice și full-text accesibile în biblioteci;
- să poată obține informația din documentele primare, secundare, terțiare, din resursele informaționale tradiționale/electronice;
- să elaboreze referate, rezumate/abstracte;
- să efectueze descrierea bibliografică a cărților, a articolelor din diverse tipuri de documente (carte, revistă, anale, ziar etc.);

Concluzii

Cultura informațională reprezintă condiția primordială a profesionalismului și succesului viitorului specialist din orice domeniu. Astfel, concomitent cu pregătirea profesională, studentul/elevul trebuie să dobândească deprinderi și experiență în informarea științifică, dezvoltându-și competențele informaționale. Atât specialiștii în științele informării și documentării, în special bibliotecarii, ca membri ai comunității educaționale, cât și cadrele didactice universitare implicate în domeniul activității cu informația, trebuie să învețe să joace rolul principal în asigurarea culturii informației.

Folosind capacitățile lor creative și posibilitățile profesionale și sprijinindu-se pe programe integrate în cursurile de instruire, aceștia trebuie să contribuie activ la procesul educațional, ajutând studenții în aspirațiile lor de acumulare și perfecționare, de cultivare a deprinderilor și abilităților, cunoștințelor și valorilor, necesare pentru a continua studiul pe parcursul întregii vieți.

Așadar, biblioteca, venind în sprijinul sistemului de învățământ, a fost, este și va rămâne cea care asigură asistența permanentă și necondiționată în vederea realei performanțe.

Referințe bibliografice

- (1) OECD. *Tertiary Education for the Knowledge Society*, 2008 [Accesat: 05.10.2012]. Disponibil la:
http://www.oecd.org/document/35/0,3343,en_2649_39263238_36021283_1_1_1_1,00.html
- (2) DRAGICEVIC-SEVIC, Milena; STOJKOVIC, Branimir. *Cultura: management, mediere, marketing*. Timișoara: Brumar, 2002, p. 253.
- (3) tehnologii Web, multimedia, tehnologii de comunicație
- (4) <http://www.elearning.ro/adrian-adscliei-instruire-asistat-de-calculator-didactic-informatic> [on line] [Accesat: 12.10.2012].
- (5) ALA Presidential Committee on Information Literacy. *Final report*. Chicago: ALA, 1989.
- (6) ERICH, Agnes; TÎRZIMAN, Elena. Informație și document în societatea cunoașterii. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007, passim.
- (7) HORTON, F. W. *Understanding information literacy: A primer*. Paris: UNESCO, 2008.
- (8) POPESCU, Cristina. *Fluxul informațional în activitatea de cercetare*. București: Univers Enciclopedic Gold, 2012, p. 183.
- (9) Model aplicat la Universitatea București și Universitatea „Valahia” din Târgoviște.
- (10) Se va specifica domeniul unde se predă disciplina.